

Emilia Jagusiak¹

Pod merytoryczną opieką płk. dr. hab. Marka Bodzianego, prof. AWL

PRESTIŻ ZAWODU STRAŻAKA

Streszczenie: Niniejszy artykuł porusza kwestię zmieniającego się na przestrzeni lat prestiżu zawodu strażaka. Przybliża zmiany i rozwój pożarnictwa na ziemiach polskich. Definiuje Państwową Straż Pożarną, określa jej zadania, a także ukazuje jak zmienił się społeczny odbiór zawodu strażaka i zaufanie wobec niego oraz całej formacji Państwowej Straży Pożarnej, co zostało omówione na podstawie wybranych sondaży i badań.

Słowa kluczowe: strażak, Państwowa Straż Pożarna, prestiż, zaufanie

WSTĘP

Hierarchizacja prestiżu zawodów uwzględnia szeroko pojęty szacunek i zaufanie jakim dany zawód darzony jest przez społeczeństwo. Zawód, to taki rodzaj pozycji, który określa usytuowanie jednostki w strukturze społecznej. Zawód w życiu każdego człowieka odgrywa olbrzymią rolę. Jest wyznacznikiem jego starań, doświadczeń i zaangażowania. Na ogół każdy z nas chce by to co robi, było przez innych doceniane. Społeczna akceptacja zawodów przejawia się w hierarchii prestiżu zawodów. W poniższym artykule przedstawiono zawód strażaka w społecznym jego odbiorze, a także przedstawiono zaufanie społeczne względem niego na tle innych służb mundurowych oraz pozostałych zawodów.

1. HISTORIA POŻARNICTWA NA ZIEMIACH POLSKICH

Požary od wieków stanowią zagrożenie dla ludzi. Ten śmiertelny i niszczycielski żywioł nosi miano najstraszliwszej kłęski żywiołowej. Walka z pożarami zwłaszcza w czasach zamierzchłych stanowiła wyzwanie. Wynikało to z ówczesnego budownictwa, bowiem opierało się ono głównie na drewnie, które było najtańszym i najpowszechniej dostępnym materiałem². Brak odpowiedniego sprzętu gaśniczego, a także brak przeszkolonych ludzi do walki z tym żywiołem w połączeniu z drewnianą zabudową ówczesnych miast i wsi tylko pogarszało sytuację. Początkowo walka z ogniem miała jedynie charakter dorywczy i niezorganizowany. W średniowieczu, na próżno szukać zorganizowanej obrony przeciwpożarowej. Stopniową poprawę zaczęto obserwować dopiero za czasów panowania Kazimierza Wielkiego, kiedy to zmieniła się architektura i coraz częściej wznoszono budynki z kamienia czy cegły. Z czasem zaczęto uchwalać tak zwane porządki ognio-

¹ Emilia Jagusiak – absolwentka studiów I stopnia na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego. Studentka studiów II stopnia na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe na Wydziale Nauk o Bezpieczeństwie Akademii Wojsk Lądowych imienia generała Tadeusza Kościuszki.

² Z. Gloger, *Budownictwo drzewne i wyroby z drzewa w dawnej Polsce*. Warszawa 1907, s. 105.

we, na wzór podobnych przepisów obowiązujących w Europie Zachodniej. Są to pierwsze dowody istnienia zorganizowanej obrony w walce z tym żywiołem na ziemiach polskich. Datuje się je na IV w. Stale ulepszane i doskonalone przetrwały do końca Rzeczypospolitej Szlacheckiej. Jednak miały one jedynie zasięg lokalny, wprowadzały je poszczególne miasta. Brak było ogólnokrajowego systemu w zakresie ochrony przeciwpożarowej. Dopiero w XVIII w. władze centralne zaczęły ingerować w kwestie ochrony przeciwpożarowej. Jednak konieczność tworzenia specjalnych organizacji do gaszenia pożarów, gromadzenia sprzętu oraz odpowiedniego szkolenia ludzi zaczęto zauważać dopiero w XIX w. W połowie XIX stulecia utworzono pierwsze specjalne organizacje do walki z pożarami – straż pożarna. Był to przełomowy moment, który zapoczątkował nowy okres w rozwoju ochrony przeciwpożarowej na ziemiach polskich. Intensywny rozwój organizacji strażackich datuje się na lata sześćdziesiąte XIX w. Niewątpliwym wpływ miały na to zmieniające się warunki społeczno-gospodarcze oraz rozwój techniki. Od tego momentu obserwowano intensywny rozwój organizacji strażackich. Poza statutową walką z żywiołem, straż pożarna niejednokrotnie pełniła funkcje wykraczające daleko poza cele, do których zostały powołane. Będąc często jedyną organizacją społeczną we wsi lub mieście sprawowały one wiele funkcji: społecznych, kulturowych, oświatowych czy nawet gospodarczych, jednocząc przy tym społeczeństwo. Straż pożarna była wówczas placówkami najlepiej pojętej służby publicznej, w szeregach których kultywowano chęć niesienia bezinteresownej pomocy innym, troskę o dobro innych oraz poczucie poświęcenia się dla ogółu. Straż odznaczała się wielką siłą moralną i przesiąknięta była duchem demokratycznym. Wyznawane i kultywowane przez straż zasady kreowały ją jako jednostkę cieszącą się z reguły dużym autorytetem i sympatią wśród społeczeństwa³. W okresie międzywojennym we wszystkich województwach i powiatach działały zorganizowane oddziały Związku Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, które zatrudniały wykwalifikowanych instruktorów pożarnictwa. Przed II wojną światową zrzeszały one około pół miliona ludzi. Wówczas obserwowano także znaczny rozwój straży przemysłowych, kolejowych i wojskowych, a oddziały ochotniczych straży pożarnych organizowano w szkołach, czy przy drużynach harcerskich. Rozwój techniki sprzyjał także zmianom w wyposażeniu straży w sprzęt przeciwpożarowy⁴.

Pierwszym dokumentem, który w pewnym sensie wprowadził upaństwowienie straży pożarnej była Ustawa o ochronie przeciwpożarowej z 1950 r. Ustawa ta wprowadzała ujednoczenie służby pożarniczej, obejmującej cały kraj i opartej na wojskowych zasadach. Na mocy rzeszonej ustawy powołano Komendę Główną Straży Pożarnych, komendy wojewódzkie, powiatowe oraz miejskie. W wyniku przeobrażeń, które wносиła ustawa, od tego momentu straż pożarna stanowiła zwartą i jednolicie kierowaną całość organizacyjną⁵.

Kolejną ustawę wprowadzono w 1960 r. Najważniejszym jej elementem było powołanie w 1956 r. Związku Ochotniczych Straży Pożarnych. Ustawa ta określi-

³ J.R. Szaflik, *Dzieje Ochotniczych Straży Pożarnych w Polsce do 1939 r.* [w:] *I Sympozjum Historyczne Związku Ochotniczych Straży Pożarnych*, Warszawa 1979, s. 10-12.

⁴ J.R. Szaflik, *Dzieje ochotniczych straży pożarnych*, Warszawa 1985, s. 6-7.

⁵ Ustawa z dnia 4 lutego 1950 r. o ochronie przeciwpożarowej i jej organizacji (Dz.U. z 1951 r. Nr 50, poz. 404).

ła działalność i charakter organizacji jako organizacji społecznej, wykonującej zadania ochrony przeciwpożarowej w kraju. Strażakom ochotnikom na mocy tej ustawy stworzono możliwość rozwoju i lepszych warunków do upowszechniania zasad ochrony przeciwpożarowej i prowadzenia szerokiej działalności społecznej i wychowawczej⁶.

Następna ustawa, uchwalona w 1975 r. określała podstawowe cele jednostek. Koordynatorem straży pożarnych został wówczas Minister Spraw Wewnętrznych, wspierany przez terenowe organy administracji państwowej oraz rady narodowe⁷.

2. POWOŁANIE PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

Momentem przełomowym dla polskiego pożarnictwa było powołanie na mocy Ustawy z 1991 roku Państwowej Straży Pożarnej. W wyniku przeobrażeń ustrojowych, politycznych i gospodarczych, jakie Polska przeszła na przełomie lat 80. i 90. XX w. zaistniała konieczność radykalnych zmian w systemie ochrony przeciwpożarowej. Ustawa, obowiązująca do dnia dzisiejszego, wprowadziła szereg zmian organizacyjnych, strukturalnych, a także kompetencyjnych.

Kolejnym ważnym wydarzeniem w zakresie ochrony przeciwpożarowej było utworzenie 1 stycznia 1995 r. Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG), stanowiącego integralną część systemu bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Za organizację i kierowanie Krajowym Systemem Ratowniczo – Gaśniczym odpowiedzialny jest Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej, a Państwowa Straż Pożarna wraz z całym zapleczem kadrowym, sprzętowym i logistycznym jest organizatorem i bazą na której opiera się KSRG.

W 2000 r. nastąpiła integracja Obrony Cywilnej z Państwową Strażą Pożarną, w wyniku czego komendant główny Państwowej Straży Pożarnej został również szefem Obrony Cywilnej Kraju. W ten sposób połączono dwie ważne funkcje na szczeblu urzędów centralnych.

Ustawa określiła Państwową Straż Pożarną jako zawodową, umundurowaną i wyposażoną w specjalistyczny sprzęt formację, przeznaczoną do walki z ogniem, kłóskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami⁸. Państwowa Straż Pożarna wykonuje zadania związane z bezpieczeństwem obywateli oraz ratownictwem w imieniu Rady Ministrów na obszarze całego kraju i w imieniu wojewody na obszarze województwa. Minister właściwy do spraw wewnętrznych jest odpowiedzialny za realizację polityki państwa w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

Z momentem wejścia w życie ustawy, system pożarnictwa w Polsce uległ całkowitej reorganizacji. Zmianom uległo między innymi wyposażenie, technologie, umundurowanie, a także wyszkolenie i wykształcenie strażaków. Jednak głównym i najważniejszym elementem, było nałożenie na Państwową Straż Pożarną nowych obowiązków, co spowodowało, że zakres zadań wykonywanych przez

⁶ Ustawa z dnia 13 kwietnia 1960 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. Nr 20, poz. 120).

⁷ Ustawa z dnia 12 czerwca 1975 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. Nr 20, poz. 106).

⁸ Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. z 2019 r., poz. 1499 z późn. zm.).

strażaków znacznie się zwiększył. Niewątpliwie, wpływ na to miały nowe, stale pojawiające się zagrożenia.

3. ZADANIA PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

Jak wynika z art. 1 Ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej do podstawowych zadań przez nią wykonywanych należą:

- rozpoznawanie pożarowych i innych miejscowych zagrożeń,
- organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych oraz likwidacji miejscowych zagrożeń,
- wykonywanie pomocniczych, specjalistycznych czynności ratowniczych w przypadku wystąpienia klęsk żywiołowych bądź likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze,
- kształcenie kadr dla potrzeb Państwowej Straży Pożarnej oraz innych jednostek ochrony przeciwpożarowej i powszechnego systemu ochrony ludności,
- nadzorowanie przestrzegania przepisów przeciwpożarowych, prowadzenie prac naukowych i badawczych w zakresie ochrony przeciwpożarowej i ludności,
- współpracowanie z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych,
- współpracowanie ze strażami pożarnymi i służbami ratowniczymi innych państw oraz organizacjami międzynarodowymi na podstawie wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych oraz odrębnych przepisów,
- realizowanie innych zadań, które wynikają z wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych na zasadach i w zakresie w nich określonych⁹.

4. ZADANIA PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

4.1. Prestiż – zdefiniowanie pojęcia

Zarówno *Słownik języka polskiego*¹⁰ jak i *Słownik wyrazów obcych*¹¹ definiują pojęcie prestiżu jako „znaczenie, poważanie, wpływ, jakim ktoś lub coś cieszy się w swoim otoczeniu; autorytet, powaga”. Z kolei w *Encyklopedii popularnej PWN* odnajdujemy definicję prestiżu społecznego, który określony tu został jako: „pozycja w hierarchii społecznej określana miarą autorytetu, uznania, wpływu i poważania społecznego danej jednostki lub grupy społecznej w ramach danego społeczeństwa, klasy, warstwy, grupy; jedno z kryteriów różnicowania społecznego”¹². Natomiast nowa encyklopedia powszechna PWN rozszerza termin prestiżu społecznego i poważania społecznego wskazując, że zgodnie z kryterium różnicowa-

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ S. Skorupka, H. Auderska, Z. Łempicka (red.), *Mały słownik języka polskiego*. Warszawa 1969, s. 629.

¹¹ J. Tokarski (red.), *Słownik wyrazów obcych PWN*, Warszawa 1980, s. 599.

¹² R. Marcinkowski (red.), *Encyklopedia popularna PWN*. Warszawa 1982, s. 626.

nia społecznego „pozycja i rola jednostek w grupie i grup w społeczeństwie jest określona wielkością prestiżu społecznego, który jest wynikiem grupowej oceny według uznanego ogólnie systemu wartości i wyobrażeń o pozytywnym wzorze zachowania się i postaw społecznych. Prestiż społeczny jako subiektywna strona obiektywnej pozycji społecznej jest pewną formą społecznie uznawanej hierarchii „niższości – wyższości”. Jako źródła i jednocześnie kryteria prestiżu społecznego wymienia się najczęściej położenie ekonomiczne (stopień zamożności), zakres posiadanej władzy, jakość i stopień reprezentowanej wiedzy i kwalifikacji zawodowych oraz wtórnie od nich uzależnione społeczne zachowanie się, czyli tak zwany styl życia, pochodzenie rodzinne i reputację moralną. Zależnie od przyjmowanych w danej społeczności systemów wartości, określanych głównie przez układ stosunków ekonomicznych i społecznych, pewne kryteria prestiżu społecznego stają się bardziej lub mniej decydujące. W każdym społeczeństwie istnieją również grupy nie mieszczące się w ogólnej hierarchii prestiżu zawodowego (odrzucające przyjęte ogólnie wartości i normy, tworzące własne kodeksy, skale wartości i standardy), na przykład grupy rewolucjonistów, awangardowe, intelektualistów, zwolenników nowych kierunków w sztuce. Jednolitość hierarchii prestiżu społecznego jest tym większa, im bardziej dane społeczeństwo jest zintegrowane i stabilne; dezintegracja i okresy przemian powodują przewartościowanie i ścieranie się różnych skal wartości, a więc i niejednolitość w hierarchii prestiżu zawodów. Koncepcja uwarstwienia społecznego według kryterium prestiżu społecznego jest jednym z systemów gradacji przyjętych za podstawę teorii stratyfikacji społecznej”¹³.

4.2. Prestiż zawodów

Zjawisko prestiżu zawodów badane jest w Polsce od roku 1958. Prestiż jakim społeczeństwo obdarza dany zawód wynika przede wszystkim z zaufania społecznego. Prestiż zawodów ma odzwierciedlenie w hierarchizacji zawodów, uwzględniającej ogólny i szeroko pojęty szacunek, uznanie dla danego zawodu. Jest to zjawisko wynikające ze wspólnych wartości i podzielane przez większość jako wyraz społecznej akceptacji. Na przestrzeni lat, aspekt prestiżu i jego przejawy uległy zmianom. Najwyraźniej rysował się on w systemie stanowym, gdzie to postrzegany był jako jeden z ważniejszych czynników legitymizacji tego systemu. Przejawem tego było okazywanie szacunku szlachcie przez mieszczan i chłopów, które nakazywało prawo oraz normy zwyczajowe. Miało to na celu zapewnić stabilność stratyfikacji stanowej¹⁴. W dzisiejszych czasach zjawisko postrzegania prestiżu znacznie różni się od tego z przeszłości. Nie obserwujemy już takich zachowań. Obecnie najczęściej odnajdujemy je w sytuacjach, gdy mamy do czynienia z jakąś hierarchią. Oceny prestiżu najbardziej uwidocznione są w zachowaniach.

Prestiż zawodów najogólniej mówiąc jest społeczną oceną profesji przez członków danej wspólnoty. Na prestiż zawodów składa się wiele czynników: uznanie, honor, godność czy szacunek, ale także społeczna funkcjonalność i użyteczność danego zawodu. Jest to subiektywna ocena ogółu, która uwzględnia wszelkie atry-

¹³ B. Kaczorowski (red.), *Nowa encyklopedia powszechna PWN*. Warszawa 2004, s. 795.

¹⁴ H. Domański, Z. Sawiński, K.M. Słomczyński, *Prestiż zawodów w obliczu zmian społecznych: 1958-2008*. Warszawa 2010, s. 81.

buty danej zbiorowości, uwzględnia specyficzne umiejętności czy kwalifikacje. Elementami, które wpływają na społeczną ocenę danej profesji będzie także charakter wykonywanej pracy, jej publiczną użyteczność oraz uczciwość jednostek wykonujących dany zawód. Hierarchia prestiżu zawodów, oprócz samego zawodu uwzględnia także ogólny odbiór instytucji bądź placówki, w której jednostka wykonuje zawód.

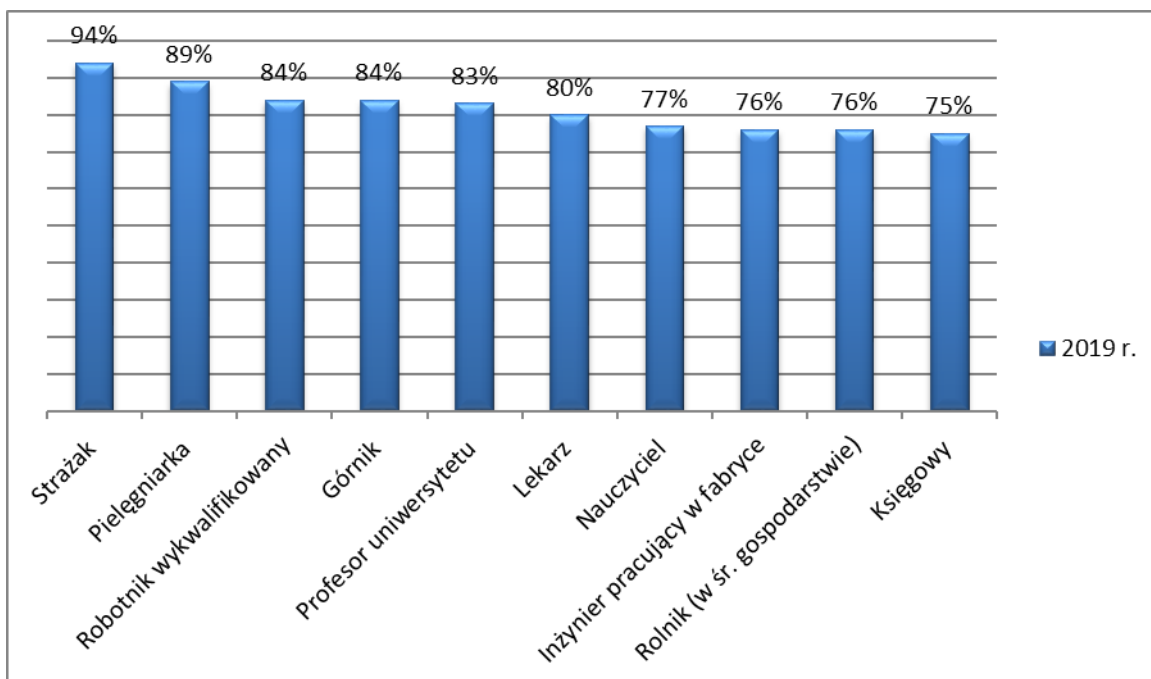
5. POZYCJA SPOŁECZNA ZAWODU STRAŻAKA

Od momentu powołania Państwowej Straży Pożarnej obserwujemy znaczny rozwój tej formacji. Na przestrzeni ostatnich trzydziestu lat Państwowa Straż Pożarna przeszła szereg zmian. Zmianom uległo wyposażenie, umundurowanie, zadania przez nią wykonywane, a także zmieniła się sama osoba strażaka. Strażak jest dziś wykształconym, profesjonalnie wyszkolonym ratownikiem, gotowym nieść szybką i bezwarunkową pomoc drugiemu człowiekowi. Szeroki zakres obowiązków, charakter oraz trud tej służby, nie umyka społeczeństwu. Niewątpliwie duży wkład w postrzeganie i społeczny odbiór straży pożarnej mają także strażacy ochotnicy. Ochotnicze Straże Pożarne działające niemal w każdej miejscowości, stanowią integralną jej część. Oprócz działalności pożarniczej sprawują one wiele funkcji społecznych, biorą udział w lokalnych inicjatywach, uroczystościach kościelnych czy państwowych, jednocząc przy tym społeczność. Te wszystkie działania kreują obraz polskiego pożarnictwa.

Strażacy niewątpliwie cieszą się ogromnym poszanowaniem wśród społeczeństwa. Ma to odzwierciedlenie w cyklicznie przeprowadzanych raportach, badaniach i sondażach, w których to niezmiennie od wielu lat przodują. Ogólnopolskie badania nad prestiżem zawodów wskazują, że zawód strażaka jest poważany i cieszy się dużym zaufaniem społeczeństwa. Wpływ na to ma specyfika tej służby. Trud pracy jaką wkládają w nią strażacy, będąc stale na służbie i pozostając w ciągłej gotowości by nieść pomoc innym. Jest to zawód wymagający od jednostki specjalistycznych umiejętności i kompetencji, a także związany z wykonywaniem ciężkiej pracy fizycznej. Służba ta wymaga od strażaków szczególnej odporności, hartu ducha i ogromnego poświęcenia. Warto podkreślić, że nie sam zawód strażaka cieszy się wysokim poważaniem społecznym, lecz także cała instytucja Państwowej Straży Pożarnej. Zawdzięcza to głównie dzięki dużej użyteczności publicznej wynikającej z szerokiego wachlarzu zadań spoczywających na tej formacji. Różnorodne badania, rankingi i sondaże wskazują na dobrze ugruntowaną pozycję zawodu strażaka i całej formacji. Na dowód tego może być zaskakujący sondaż przeprowadzony w 2008 r. przez instytut GfK Polonia na zlecenie „Rzeczpospolitej”. Prezentuje on jak bardzo jest to szanowany zawód i jakim prestiżem obdarza go społeczeństwo. Zapytano w nim respondentów o wskazanie pułapu zarobków dla różnorodnych zawodów sfery budżetowej. Badanie wykazało, że respondenci uznają konieczność zapewnienia większego uposażenia dla zawodów z kręgu działalności służącej zapewnianiu bezpieczeństwa niż w przypadku zawodów obarczonych mniejszym ryzykiem

i odpowiedzialnością. W szczególności podkreślili w nim, że praca strażaka zasługuje na większe wynagrodzenie¹⁵.

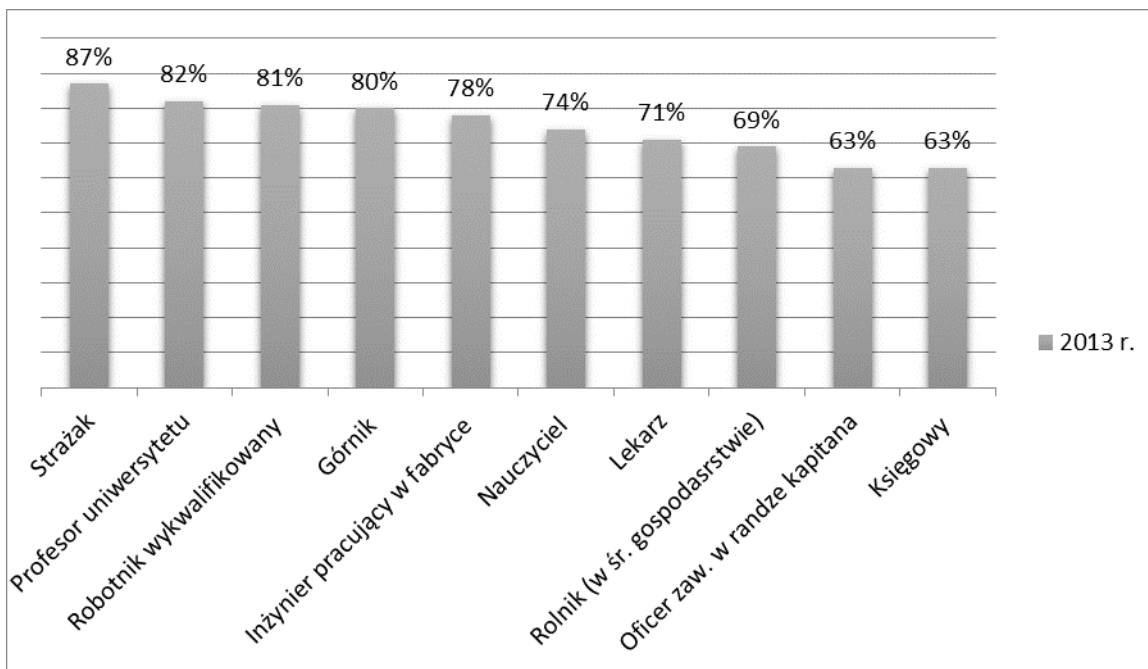
Centrum Badania Opinii Społecznej cyklicznie przeprowadza badania nad prestiżem zawodów. Poniższe rysunki prezentują wykresy z badań przeprowadzanych w latach 2019 (Rysunek 1.), 2013 (Rysunek 2.) oraz 2008 (Rysunek 3.) i ukazują jakim poważaniem wśród społeczeństwa w danym roku cieszyły się poszczególne profesje i funkcje.

Rysunek 1. Dziesięć najwyżej ocenianych zawodów, które w 2019 r. cieszyły się „dużym” poważaniem społecznym

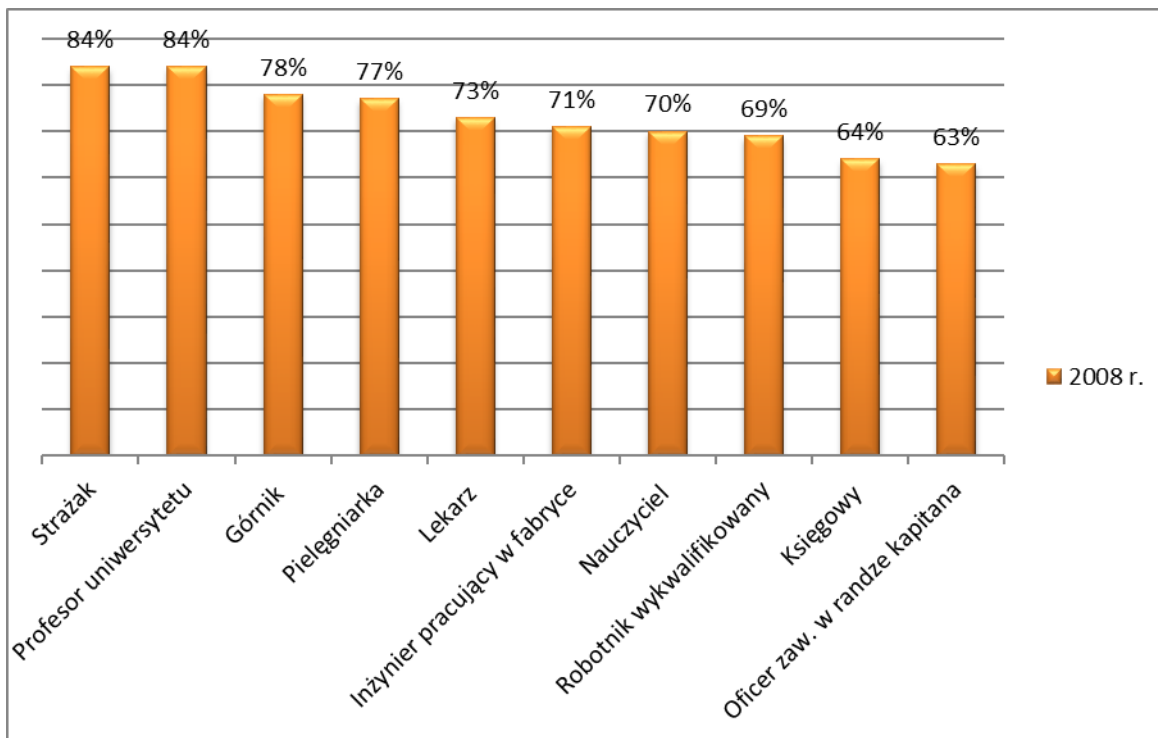
Źródło: opracowano na podstawie Komunikatu z badań CBOS, Nr 157/2019, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_157_19.PDF [dostęp:25.06.2020].

¹⁵ Sondaż: Polacy daliby więcej budżetowce, <https://tvn24.pl/biznes/najnowsze/sondaz-polacy-daliby-wiecej-budzetowce-ra45719-4446271> [dostęp:25.06.2020].

Rysunek 2. Dziesięć najwyżej ocenianych zawodów, które w 2013 r. cieszyły się „dużym” poważaniem społecznym

Źródło: opracowano na podstawie Komunikatu z badań CBOS, BS/164/2013, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2013/K_164_13.PDF [dostęp:25.06.2020].

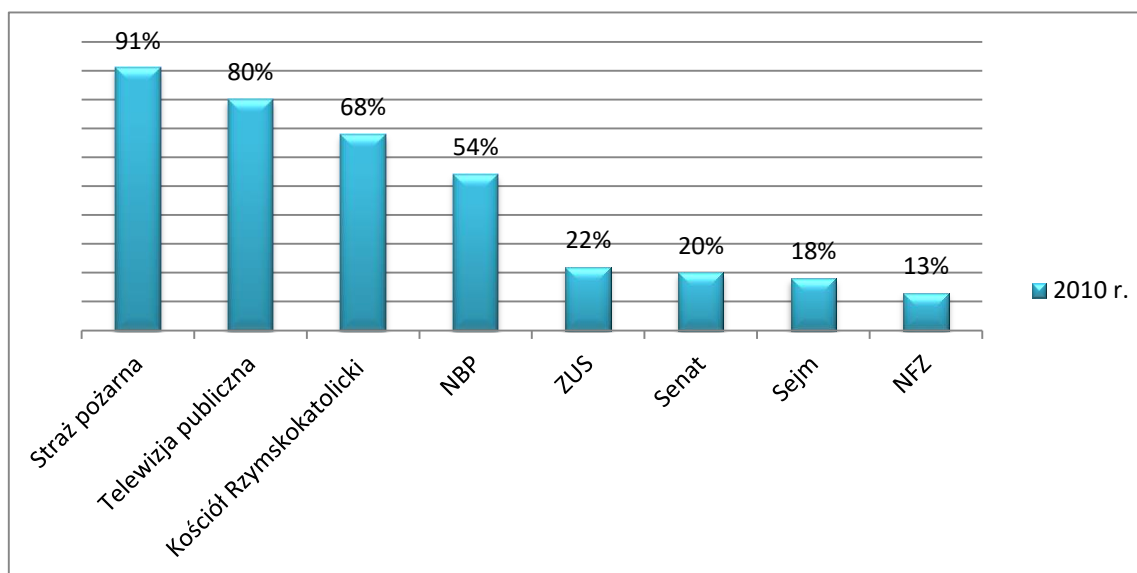

Rysunek 3. Dziesięć najwyżej ocenianych zawodów, które w 2008 r. cieszyły się „dużym” poważaniem społecznym

Źródło: opracowano na podstawie Komunikatu z badań CBOS, BS/164/2013, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2013/K_164_13.PDF [dostęp:25.06.2020].

Na rysunkach zostało przedstawionych dziesięć zawodów, które w danym roku cieszyły się największym poważaniem społecznym. Z badań przeprowadzanych przez Centrum Badania Opinii Społecznej wynika, że niezmiennie od 2008 r. pierwsze miejsce w hierarchii zawodów według poważania społecznego zajmuje strażak. Na przestrzeni lat, spośród innych zawodów znajdujących się w czołówce, jako jedyny nie zmienił swojego miejsca w rankingu. Zaufanie do tej profesji stale wzrasta, a społeczeństwo z roku na rok coraz bardziej docenia strażaków. Z najnowszych badań, przeprowadzonych w październiku 2019 r. wynika, że zawód strażaka dużym poważaniem darzy aż 94% społeczeństwa. Jest to wzrost o 7 punktów procentowych od poprzednich badań, przeprowadzonych sześć lat wcześniej, czyli w roku 2013, w których to zawód strażaka również plasował się na pierwszym miejscu. Wówczas zaufanie do strażaków deklarowało 87% społeczeństwa. Natomiast w 2008 r. uznanie do tej profesji wynosiło 84%. Z pośród wszystkich prezentowanych badań, jedynie w tym właśnie roku zawód strażaka był na pierwszym miejscu wraz z profesorem uniwersytetu.

Na Rysunku 4. zostały przedstawione wybrane instytucje życia publicznego.

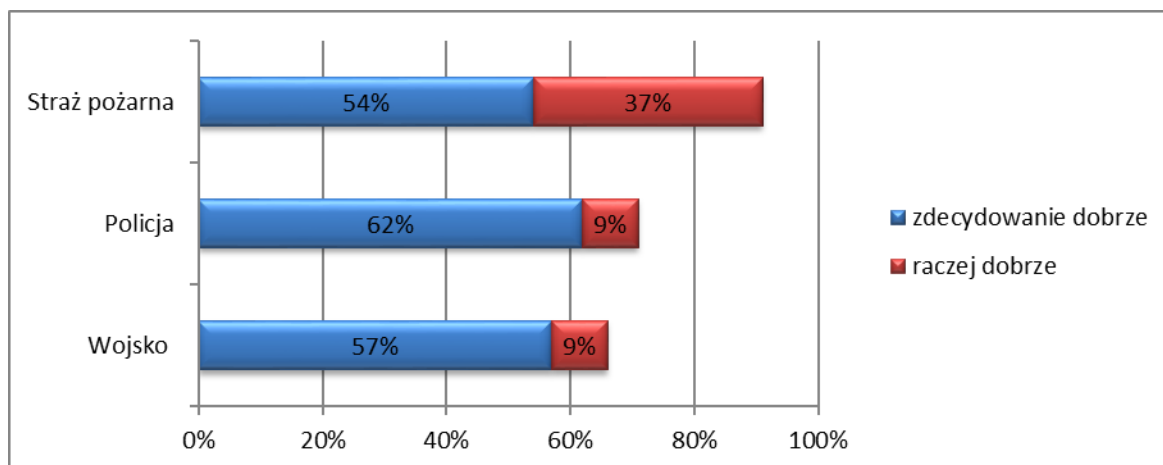
Rysunek 4. Ogólna ocena działalności instytucji publicznych

Źródło: opracowano na podstawie: Straż pożarna na tle innych instytucji życia publicznego, raport z badań ilościowych dla Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej, CBOS, Warszawa 2010.

Z badania przeprowadzonego w 2010 r. wynika, że straż pożarna jako instytucja publiczna została najwyżej oceniona, zajmując pierwsze miejsce w rankingu z wynikiem 91%. Kolejno najlepiej ocenioną instytucją okazała się telewizja publiczna z wynikiem 80%, czyli o dziewięć punktów procentowych mniejszym od straży pożarnej. Natomiast najniżej ocenioną i najczęściej krytykowaną przez respondentów instytucją publiczną był Narodowy Fundusz

Zdrowia, który uzyskał jedynie 13% dobrych ocen. Niewiele więcej uzyskał Sejm i Senat, odpowiednio 18% i 20 %.

Badanie ogólnej działalności służb mundurowych z 2010 r. (Rysunek 5.) ukazuje, że Państwowa Straż Pożarna jest powszechnie dobrze ocenianą formacją, bowiem dziewięciu na dziesięciu badanych wyraża o niej pozytywną opinię.

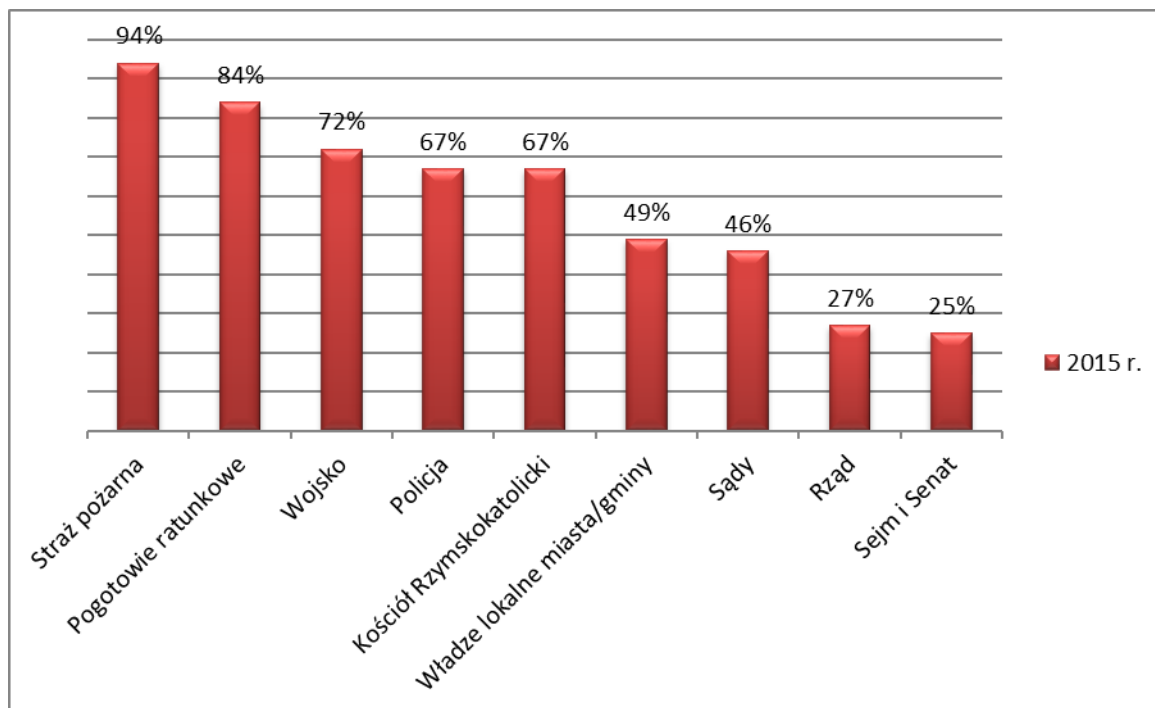

Rysunek 5. Ogólna ocena straży pożarnej na tle innych służb mundurowych

Źródło: opracowano na podstawie: Straż pożarna na tle innych instytucji życia publicznego, raport z badań ilościowych dla Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej, CBOS, Warszawa 2010.

Zajmuje ona w tym rankingu pierwsze miejsce z wynikiem 91% dobrych opinii na temat ogólnej jej działalności. Warty podkreślenia jest fakt, że nikt spośród badanych nie postrzega zdecydowanie źle działalności Państwowej Straży Pożarnej, a jedynie znikoma ilość respondentów wyraża wobec niej umiarkowany krytycyzm. Znikoma ilość krytykujących straż pożarną to również aspekt wyróżniający ją spośród innych służb mundurowych. Niewątpliwie, straż pożarna odznacza się najwyższym poziomem akceptacji swojej działalności.

Główny Urząd Statystyczny w 2015 r. zbadał zaufanie Polaków wobec instytucji publicznych (Rysunek 6.).

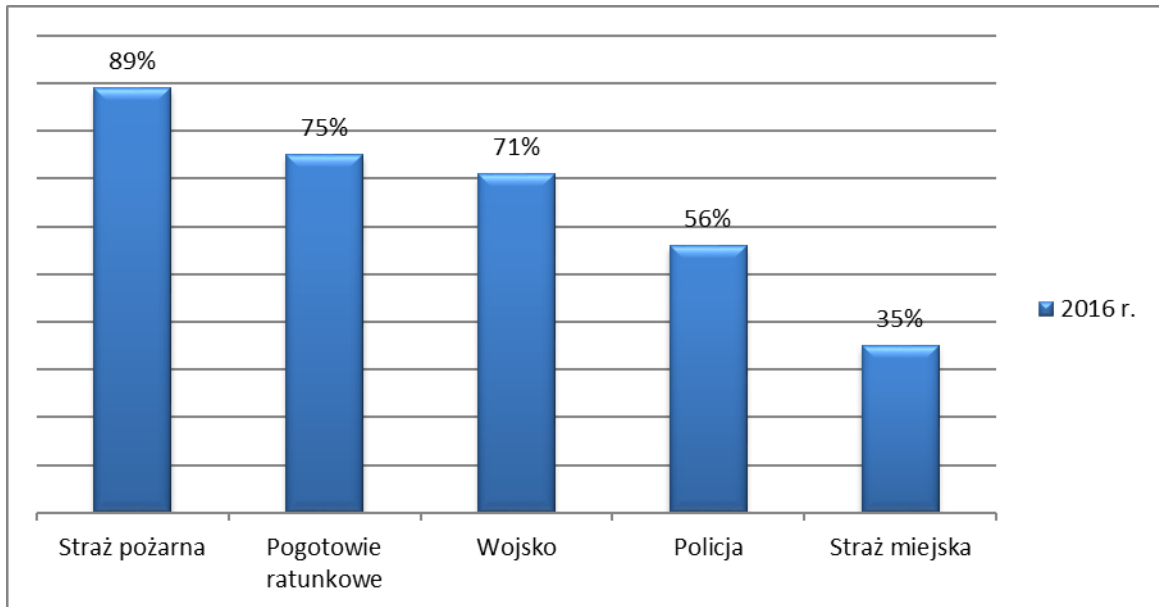

Rysunek 6. Zaufanie do instytucji życia publicznego

Źródło: opracowano na podstawie: Wartości i zaufanie społeczne w Polsce w 2015 r. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/wartosci-i-zaufanie-spooleczne-w-polsce-w-2015-r-21,1.html> [dostęp:25.06.2020].

Z sondażu tego wynika, iż Polacy najbardziej ufali służbom ratunkowym wśród, których na pierwszym miejscu znalazła się straż pożarna uzyskując 94% poparcia. Natomiast wobec władzy sądowniczej, wykonawczej i ustawodawczej Polacy mają ograniczone zaufanie, bowiem nie uzyskały one nawet 50% poparcia, uzyskując odpowiednio: 46% Sądy, 27% Rząd, 25% Sejm i Senat.

W sondażu przeprowadzonym dla Wirtualnej Polski w 2016 r. (Rysunek 7.) straż pożarna także plasowała się na pierwszym miejscu z pozytywną oceną ogólnej działalności instytucji i wynikiem 89%.

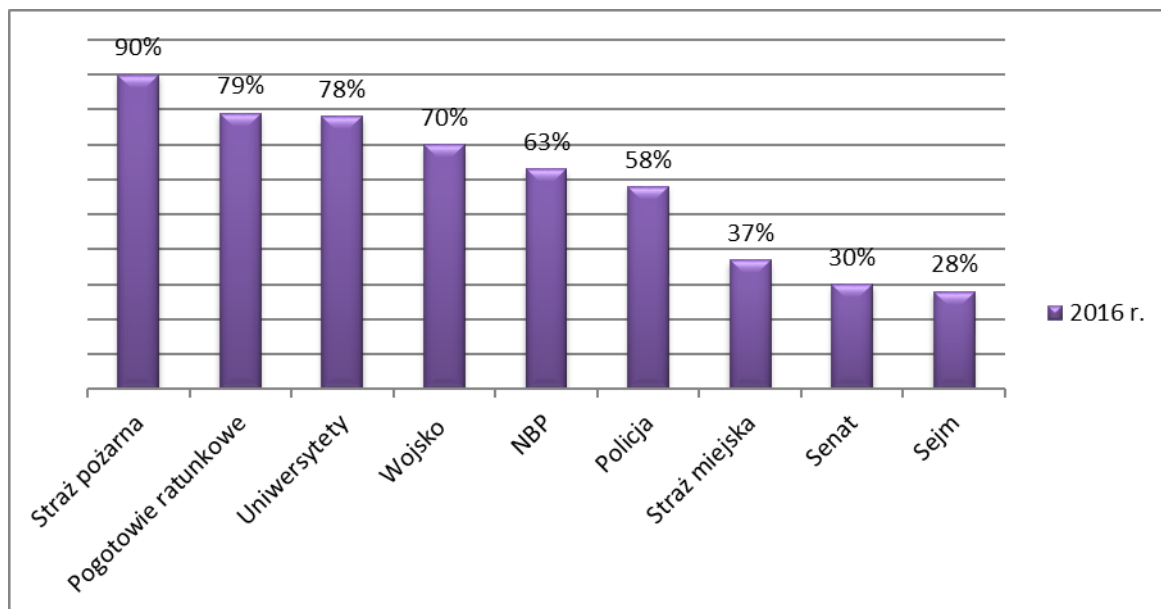

Rysunek 7. Ogólna ocena służb użyteczności publicznej

Źródło: Sondaż dla Wirtualnej Polski: Polacy najbardziej ufają straży pożarnej, <https://opinie.wp.pl/sondaz-dla-wirtualnej-polski-polacy-najbardziej-ufaja-strazy-pozarnej-6128498472380033a> [dostęp:25.06.2020].

Na drugim miejscu znalazło się pogotowie ratunkowe, które pozytywnie oceniło 75% respondentów. Stosunkowo niski wynik uzyskała straż miejska, zyskując zaledwie 35%.

W 2016 r. w sondażu dla Wirtualnej Polski (Rysunek 8.) zbadano natomiast poziom zaufania społecznego Polaków wobec instytucji publicznych.

Rysunek 8. Zaufanie społeczne wobec instytucji publicznych

Źródło: Sondaż dla Wirtualnej Polski: Polacy najbardziej ufają straży pożarnej, <https://opinie.wp.pl/sondaz-dla-wirtualnej-polski-polacy-najbardziej-ufaja-strazy-pozarnej-6128498472380033a> (26.06.2020 r.).

Zgodnie z tym badaniem, Polacy wyrażają największe zaufanie wobec straży pożarnej – 90%. Respondenci najmniejszym zaufaniem darzą instytucje władzy – Sejm i Senat, kolejno 28% i 30%.

PODSUMOWANIE

W przytoczonych badaniach przeprowadzanych na przestrzeni lat, przez różne instytucje czy portale, wobec straży pożarnej obserwujemy jednolitość w stosunku do oceny ogólnej działalności, poziomu zaufania społecznego czy też oceny w porównaniu z pozostałymi służbami mundurowymi i innymi instytucjami publicznymi. Jest to formacja, która we wszystkich w wymienionych rankingów zajmuje pierwsze miejsce. Porównując te badania, obserwujemy jedynie niewielkie różnice punktów procentowych, lecz na ogół wnioskuje się, że wyniki te z roku na rok stale rosną.

BIBLIOGRAFIA

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 4 lutego 1950 r. o ochronie przeciwpożarowej i jej organizacji (Dz.U. z 1951 r. Nr 50, poz. 404).
2. Ustawa z dnia 13 kwietnia 1960 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. Nr 20, poz. 120).

3. Ustawa z dnia 12 czerwca 1975 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. Nr 20, poz. 106).
4. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. z 2019 r., poz. 1499, z późn. zm.).

Pozycje zwarte

5. Domański H., Sawiński Z., Słomczyński K.M., *Prestiż zawodów w obliczu zmian społecznych: 1958-2008*. Warszawa 2010.
6. Gloger Z., *Budownictwo drzewne i wyroby z drzewa w dawnej Polsce*. Warszawa 1907.
7. *Straż pożarna na tle innych instytucji życia publicznego*, raport z badań ilościowych dla Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej, CBOS, Warszawa 2010.
8. Szaflik J.R., *Dzieje Ochotniczych Straży Pożarnych w Polsce do 1939 r. [w:] I Sympozjum Historyczne Związku Ochotniczych Straży Pożarnych*. Warszawa 1979.
9. Szaflik J.R., *Dzieje ochotniczych straży pożarnych*, Warszawa 1985.
10. Kaczorowski B. (red.), *Nowa encyklopedia powszechna PWN*. Warszawa 2004.
11. Marcinkowski R. (red.), *Encyklopedia popularna PWN*. Warszawa 1982.
12. Tokarski J. (red.), *Słownik wyrazów obcych PWN*. Warszawa 1980.
13. Skorupka S., Auderska H., Łempicka Z. (red.), *Mały słownik języka polskiego*, Warszawa 1969.

Źródła internetowe

1. Komunikat z badań CBOS, BS/164/2013, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2013/K_164_13.PDF.
2. Komunikat z badań CBOS, Nr 157/2019, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_157_19.PDF Sondaż dla Wirtualnej Polski: Polacy najbardziej ufają straży pożarnej, <https://opinie.wp.pl/sondaz-dla-wirtualnej-polski-polacy-najbardziej-ufaja-strazy-pozarnej-6128498472380033a>.
3. Sondaż: Polacy daliby więcej budżetowce, <https://tvn24.pl/biznes/najnowsze/sondaz-polacy-daliby-wiecej-budzetowce-ra45719-4446271>.
4. Wartości i zaufanie społeczne w Polsce w 2015 r. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/wartosci-i-zaufanie-spoleczne-w-polsce-w-2015-r-21,1.html>.

PRESTIGE OF THE FIREFIGHTER PROFESSION

Summary: *The article helps raise the issue of the prestige of the firefighter profession that has changed over the years. Presents the changes and development of fire-fighting in Poland. This work defines the State Fire Service, defines its tasks, and also shows how the public perception of the fireman's profession and trust in him and the*

entire formation of the State Fire Service are changing, which includes discussing selected criteria of surveys and studies.

Keywords: *firefighter, The State Fire Service, prestige, trust*